

POSTANOWIENIE

Dnia 13 lipca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Rączka

w sprawie z odwołania S. T.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w G.
z udziałem zainteresowanego D. L.
o ustalenie ustawodawstwa polskiego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 13 lipca 2022 r.,
skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
z dnia 10 lutego 2021 r., sygn. akt III AUa 906/20,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od odwołującego się na rzecz organu rentowego
kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów
zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 10 lutego 2021 r., sygn. akt III AUa 906/20 Sąd Apelacyjny w Gdańsku oddalił apelację S. T. od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku z 5 lutego 2020 r., sygn. akt VII U 2302/19, którym Sąd pierwszej instancji oddalił odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. z 12 października 2018r.

Decyzją nr [...] z 12 października 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. wycofał zaświadczenie AI potwierdzające, że do D. L. - pracownika płatnika składek S. T. - w okresach od 1 października 2012 r. do 31 sierpnia 2013

r., od 1 września 2013 r. do 31 sierpnia 2014 r. oraz od 1 września 2014 r. do 31 sierpnia 2015 r. znajdowało zastosowanie ustawodawstwo polskie.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł płatnik składek S. T..

W odpowiedzi na odwołani organ rentowy wniósł o jego oddalenie oraz zasądzenie zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Wyrokiem z 5 lutego 2020 r., sygn. akt VII U 2302/19 Sąd Okręgowy w Gdańsku oddalił odwołanie i zasądził od płatnika na rzecz ZUS zwrot kosztów zastępstwa procesowego.

Apelację od tego wyroku wniósł odwołujący się, który zaskarżonemu wyrokowi zarzucił błąd w ustaleniach faktycznych oraz naruszenie art. 207 § 6 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c.; art. 11 ust 3a Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. UE nr L 166/1 z 30 kwietnia 2004 ze zm.); art. 13 ust. 1 pkt a i b (i) Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego Rady (WE) nr 883/2004 z 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego w zw. z art. 11 ust. 2 rozporządzenia 883/2004 oraz art. 14 ust. 5, 5b i 8 a i art. 19 ust. 2 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z 16 września 2009 roku dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz. UE. L 2009.284.1 z późn. zm.) oraz art. 16 i 6 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009.

Sąd Apelacyjny oddalił apelację jako niezasadną.

W ocenie Sądu drugiej instancji, w sprawie nie zachodziło zarzucone w apelacji naruszenie przepisów prawa procesowego, ani prawa materialnego. Sąd odwoławczy w całości zaaprobował ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy, jak i rozważania prawne, czyniąc je własnymi.

Sąd Apelacyjny podniósł, że zaskarżoną decyzją organ rentowy wycofał zaświadczenia AI w stosunku do D. L. za okresy wskazane w decyzji w latach 2012-2015. Tym samym organ rentowy stwierdził, że ubezpieczony D. L. nie podlega ustawodawstwu polskiemu w okresie od 1 października 2012 r. do 31 sierpnia 2015 r. W uzasadnieniu powyższej decyzji wskazano, że organ rentowy pierwotnie formularzami AI. potwierdził podleganie przez ubezpieczonego

polskiemu ustawodawstwu w okresie świadczenia pracy w Polsce i Belgii, jednakże po dokonaniu kontroli ustalił, że odwołujący się swoją działalność prowadził głównie za granicą, a w Polsce tylko w nieznacznym wymiarze osiągając w Polsce obrót rzędu 1,78%-3,45%, a wysyłane przez niego osoby do pracy za granicą nie mogą być uznane za normalnie wykonujące pracę dwóch lub kilku Państwach Członkowskich. Ponadto w związku z tym, że odwołujący się nie przedłożył dokumentów potwierdzających wykonywanie przez zatrudniane przez niego osoby pracy na terenie Polski. D. L. podlega ustawodawstwu belgijskiemu.

Sąd drugiej instancji zaznaczył, że organ rentowy bezsprzecznie miał prawo zmienić swoją ocenę, co do sytuacji ubezpieczonego i wydać decyzję stwierdzającą brak podlegania polskiemu systemowi ubezpieczeń mimo wcześniejszego poświadczenia wydanego na formularzu A1, gdyż nie ma żadnych przepisów, które uniemożliwiałyby organowi rentowemu zmianę zdania w zakresie podlegania przez konkretną osobę ubezpieczeniom społecznym w kraju, który dany organ rentowy reprezentuje. Takich przepisów nie zawiera ani rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004, ani rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z 16 września 2009 r. Ponadto, w art. 5 ust. 1 rozporządzenia nr 987/2009 wprost przewidziano, że dokumenty wydane przez instytucję państwa członkowskiego do celów stosowania rozporządzenia podstawowego i rozporządzenia wykonawczego, stanowiące poświadczenie sytuacji danej osoby oraz dowody to potwierdzające, na podstawie których zostały wydane te dokumenty, są akceptowane przez instytucje pozostałych państw członkowskich tak długo, jak długo nie zostaną wycofane lub uznane za nieważne przez państwo członkowskie, w którym zostały wydane. A zatem, przepisy prawa europejskiego wprost przewidują możliwość wycofania lub uznania za nieważne dokumentów poświadczających sytuację danej osoby m.in. w zakresie podlegania systemowi ubezpieczeń społecznych danego kraju (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 19 grudnia 2017 r., II UZ 109/17, niepublikowane).

Zdaniem Sądu odwoławczego, nie bez znaczenia jest okoliczność, iż zmiana stanowiska pierwotnego ZUS nastąpiła wskutek interwencji właściwej instytucji ubezpieczeniowej - belgijskiej Federal Public Service Social Security Directorate.

Organ polski prawidłowo zastosował procedurę koncyliacyjną określoną w art. 16 rozporządzenia 987/2009. Dla ustalania ustawodawstwa właściwego w każdej innej sytuacji, aniżeli ze spektrum przypadków, do których może znaleźć zastosowanie przywołany art. 13 rozporządzenia 883/2004, stosuje się procedurę przewidzianą w art. 6 rozporządzenia nr 987/2009 (por. K. Ślęzak „Ustalanie ustawodawstwa tymczasowego na podstawie rozporządzeń 883/2004 oraz 987/2009 PiZS 7/2014 s. 4-5). Pismo instytucji belgijskiej z 25 listopada 2014 r. spowodowało wszczęcie przez organ rentowy z urzędu postępowania kontrolnego w stosunku do płatnika. Pozwany organ rentowy, oczywiście poza wszczęciem kontroli i zweryfikowaniem sposobu delegowania pracowników przez skarżącego oraz spełniania przesłanek prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce o wynikach swoich ustaleń oraz o wycofaniu (uchyleniu) uprzednio wystawionych zaświadczeń A I, poinformował belgijską instytucję ubezpieczeniową.

Wskazana instytucja, wbrew stanowisku apelującego, została zawiadomiona skutecznie, a w terminie 2 miesięcy nie zakwestionowała ustalenia tymczasowego organu polskiego. Tym samym Sąd Apelacyjny uznał, że między belgijską instytucją ubezpieczeniową i polskim organem rentowym nie ma sporu co do kraju objęcia zainteresowanych ubezpieczeniem społecznym. Skoro tamta instytucja ubezpieczeniowa zna już ustalenia ZUS i wie, że zainteresowany D. L. miałby zostać wyłączony z polskiego systemu ubezpieczeń społecznych, to mogła zgłosić swoje zastrzeżenia, ale ich nie zgłosiła. Wydanie decyzji stwierdzającej niepodleganie polskiemu ustawodawstwu powoduje automatyczne objęcie ubezpieczeniem społecznym państwa miejsca wykonywania pracy wobec braku sprzeciwu przez stronę belgijską.

Odnosnie zarzucanych naruszeń prawa procesowego Sąd Apelacyjny uznał, iż sąd Okręgowy nie naruszając zasady kontradyktoryjności procesu przeprowadził postępowanie dowodowe zgodnie z art. 227 k.p.c., na podstawie zaoferowanych faktycznie przez strony dowodów. Ustalił wszystkie okoliczności niezbędne i istotne dla prawidłowego rozstrzygnięcia sprawy. Zastosowanie przez sąd przepisu art. 235² § 1 pkt 3 4 i 5 k.p.c. było prawidłowe. To sąd zdecydował jakie okoliczności są dlań istotne, a nieobecność stron usprawiedliwiała odstępianie od

ich przesłuchania. Reasumując prawidłowo ustalony stan faktyczny sprawy pozwolił na zastosowanie przepisów unijnych bez ich naruszenia, jak wskazano w apelacji.

Powyższy wyrok Sądu Okręgowego zaskarżył skargą kasacyjną odwołujący się w całości.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparto na podstawie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 (oczywista zasadność skargi kasacyjnej) k.p.c.

Strona skarżąca wskazała, że w niniejszej sprawie Sąd drugiej instancji dokonał błędnej wykładni art. 13 ust. 1 pkt a i b (i) rozporządzenia podstawowego nr 883/2004 w zw. z art. 14 ust. 5, 5b i 8 a oraz art. 19 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego nr 987/2009, albowiem rozporządzenie wykonawcze 987/2009 wskazuje wprost, iż w celu określenia, czy „znaczna część pracy jest wykonywana w danym państwie członkowskim, należy uwzględnić kryteria orientacyjne, którymi w przypadku pracy najemnej są: czas pracy lub wynagrodzenie”. Powyższe w sposób wyraźny wskazuje, że „wykonywanie pracy” w rozumieniu rozporządzeń jest zbieżne z „czasem pracy” czy też „wynagrodzeniem”. Tym samym zasadna jest teza powoda, że „normalne wykonywanie pracy najemnej” o której mowa w art. 13 rozporządzenia podstawowego 883/2004 obejmuje również stan „pozostawania w gotowości do pracy”. Powyższe wynika z faktu, iż okres „pozostawania w gotowości do pracy” jest zaliczany do czasu pracy, za który należy się pracownikowi wynagrodzenie.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o:

- wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;
- oddalenie skargi kasacyjnej - w przypadku przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;
- zasądzenie od skarżącego na rzecz organu rentowego kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna odwołującego się nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie (1) występuje istotne zagadnienie prawne, (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał istnienie przesłanki przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto, że przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) spełniona jest wówczas, gdy zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100; z 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49). Musi być zatem oczywiste, że ma miejsce kwalifikowana postać naruszenia prawa, zauważalna *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, która przesądza o wadliwości zaskarżonego orzeczenia w stopniu nakazującym uwzględnienie skargi (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 24 lutego 2012 r., II CSK 225/11, niepubl.; z 23 listopada 2011 r., III PK 44/11, niepubl.). Powołanie się na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje przy tym skarżącego do przedstawienia wyводу prawnego, uzasadniającego jego pogląd, że skarga jest oczywiście uzasadniona, przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest

wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274).

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przedstawiono jakiegokolwiek przekonującej argumentacji, która mogłaby przemawiać za przyjęciem, że skarga kasacyjna jest w niniejszej sprawie oczywiście uzasadniona. Zauważyć należy, że w niniejszej sprawie nie zostało udowodnione, aby zainteresowany pozostawał w gotowości do pracy na terenie Polski, pojęcie to nie jest równoznaczne z pozostawaniem w zatrudnieniu, a zatem strona skarżąca, powołując się na te okoliczności, powinna ją udowodnić, czego jednak nie uczyniła. Sąd Najwyższy jest związany stanem faktycznym ustalonym przez Sądy *meriti*, a wobec braku stosownych dowodów, nie sposób przyjąć, że doszło do rażącego naruszenia przepisów, które do swego zastosowania wymagają określonych w hipotezie normy z nich wypływającej okoliczności. Skoro zatem nie wykazano w niniejszej sprawie, że zainteresowany pozostawał w gotowości do pracy i jest to jedynie nieudowodnione twierdzenie strony skarżącej, nie można przyjąć rażącego naruszenia przepisów prawa, które dla swego zastosowania takiego ustalenia wymagały. Podkreślić należy, że ciężar dowodu spoczywał w tym zakresie na odwołującym się.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów oparto na § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804).

[as]